

Een rel ...

Weinige tijd na de dood van Louis Paul Boon begon beeldhouwer Roel D'Haese¹ aan een standbeeld van Jan de Lichte om de nagedachtenis van de grote schrijver te eren, die over 'De Bende van Jan de Lichte' een revolutionair volksboek schreef.

In het Land van Aalst leeft de figuur van Jan de Lichte voort als kwelgeest, als duvelsjong, als zinnebeeld van het kwaad, een moordenaar, een gevaarlijk crimineel met een sterke zucht naar wraak en een grenzeloze ijdelheid.

Maar Boon maakte de misdadiger in zijn roman tot een volksheld, tot een stoutmoedige bandiet die oprijst uit het pauperisme, tot een bendeleider, een Robin Hood aan de zijde van de landlopers en de bedelaars, in een tijd dat het Land van Aalst onder de voet werd gelopen door Franse en Oostenrijkse legers.

Op de gemeenteraad van 15 april 1981 verklaarde raadslid Willy De Turck dat het een zware en onvergeeflijke fout zou zijn om de nagedachtenis van Boon te eren met deze van Jan de Lichte. Dit was, de geschiedenis heeft haar rechten aldus het toenmalige raadslid, een stellende en moordende Velzekenaar. Dat de gemeenteraad een dergelijk monument als openbaar bezit zou laten aanmaken en onderhouden op kosten van de gemeenschap was volgens hem ondenkbaar.

Een fikse rel was geboren, een echte Vlaamse ruzie met plaatselijke politici en enkele oude vrienden van Boon, tegen de achtergrond van een meer dan 200 jaar oude geschiedenis.

Aalst werd belegerd door perslui, vooral uit Nederland, waar de ganse 'affaire' heel kritisch werd gevolgd, gelet op de grote populariteit die Boon er sinds lang geniet. Geen wonder dus dat ook de toenmalige B.R.T.-Televisie zich in het debat mengde in een satirische, knappe bijdrage van 'Terloops' van zaterdag 16 mei 1981.

Roel D'Haese betoogde er dat de grootste criminelen degenen zijn die de andere mensen veroordelen, hierin bijgetreden door Hugo Claus. We citeren 'Het is dus een mythe, het is een idee of een revolte die inderdaad op de markt zou moeten staan, op de markt waar men mensen onthoofd en geradbraakt heeft, daar moet dan, voor mijn gevoel, de rebel in ere worden hersteld. En overigens, vervolgde Claus, België heeft altijd moordenaars in beeld gebracht. Zijn er grotere moordenaars dan keizer Karel, in Gent hebben we een paar van die beelden, dat was

helemaal een schoft en een massamoordenaar of Leopold II in Brussel. Het is niet omdat die moordenaars het volk hebben wijsgemaakt dat ze van blauw bloed waren en meteen een gezag van God kregen, dat zij het monopolie moeten hebben van de weelde'. Helemaal te gortig vond de woordvoerder op bewuste gemeenteraad de idee, om de drukkerhumanist Dirk Martens, die sinds 1846 de Grote Markt siert, te ontronen en er de evocatie Jan de Lichte op te richten van het duo Boon-D'Haese. De discussie werd er alleen maar bitsiger op.

Zoveel polemiek had uiteindelijk tot resultaat dat het bronzen beeld van Jan de Lichte een rustige standplaats kreeg in het Middelheimpark te Antwerpen, jammer genoeg voor velen, ver verstoken van het bruisend en krakelend Aalsters volksforum.

Geen sprankeltje Aalsterse humor tot nog toe in het debat. Ere wie ere toekomt, maar ook daarvoor zorgde dezelfde woordvoerder, die Boon niet vereenzelvigd wou zien met Jan de Lichte en zijn lange interpellatie als volgt afsloot 'Ieder van ons heeft Louis Paul Boon gekend en velen hebben er deze of gene herinnering aan. Ik zou hem kunnen typeren, zelfs nabootsen, wanneer hij het had over 'de rijken - de katholieken'. Louis Paul Boon was volks, soms plat, maar veelal kloeg hij onrechtvaardigheden en ongelijkheden aan. Bij onze laatste ontmoeting vertelde hij nog 't volgende - kende z'al. Er was ne kier ne rijke katholiek en hij zocht een meid. Er kwam zich een schoon, mollig kind aanbieden. Na de gebruikelijke ondervragingen door madame, meer uit nieuwsgierigheid en om 't al te weten dan om d'arme sloor te helpen, was ze aanvaard en ze werd haar kamer toegewezen. 't Meisje, ietwat bedeesd, begint het weinige van haar bezit in de kas op te bergen en intussen vallen haar ogen op de gekende spreuk 'God Ziet Mij - Hier Vloekt Men Niet'. En ze voelt zich gerust en denkt 'k zal toch wel bij deftige mensen zijn. En verder rondkijkend leest ze op de tweede kader 'Wees steeds voorbereid, de Heer kan elk ogenblik komen'. Ze scharrelt haar weinig bezit terug in haar mand, ze loopt de trap af en in de gang komt madame kijken en vraagt 'Wat is er'. En 't kind antwoordt 'Nee, madame, dat kan niet, op mijn vorige post was 't mor alle weken of zo, maar alle dagen, da's te veel - ik ben weg.

Karel Baert

Voorzitter Louis Paul Boon Genootschap

(1) Roel D'Haese (+1996) werd in Geraardsbergen geboren en was één van de tien kinderen van Bert D'Haese, Vlaamsnationaal politicus, advocaat en journalist. Samen met zijn broer Reinhoud verwierf hij internationale faam als beeldhouwer.